

De geëngageerde universiteit

Citation for published version (APA):

de Wilt, H. G. J. (2000). *De geëngageerde universiteit*. (Nieuwjaarstoespraak TU/e; Vol. 2000). Technische Universiteit Eindhoven.

Document status and date:

Gepubliceerd: 01/01/2000

Document Version:

Uitgevers PDF, ook bekend als Version of Record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.tue.nl/taverne

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

openaccess@tue.nl

providing details and we will investigate your claim.

De geëngageerde universiteit

3 januari 2000

Nieuwjaarstoespraak en bestuurlijke agenda 2000

De geëngageerde universiteit

**Nieuwjaarstoespraak uitgesproken op 3 januari 2000
door dr.ir. H.G.J. de Wilt, voorzitter van het College van Bestuur**

en

Bestuurlijke agenda 2000

Eindhoven, januari 2000

De geëngageerde universiteit

Dames en heren, een nieuw jaar, een nieuwe eeuw, een nieuw millennium is aangebroken. Hoewel het hier om een willekeurige begrenzing van de eeuwigheid gaat, wil ik dit moment toch graag gebruiken voor enige bezinning op de positie van onze universiteit in de samenleving. De Technische Universiteit Eindhoven kiest ervoor een in technologie gespecialiseerde universiteit te zijn en te blijven. U kent die uitspraak uit onze missie ongetwijfeld. U hebt er wellicht uw schouders bij opgehaald en gedacht: 'Wat een open deur' of 'Wat een betekenisloze holle frase'. Ik kan me dat wel voorstellen, maar haast me toch te benadrukken dat de gemaakte keuze zeker niet vanzelfsprekend of betekenisloos is. Integendeel.

De keuze voor technologie bijvoorbeeld, betekent dat we niet alleen gericht zijn op het ontwikkelen van nieuwe kennis maar ook op het ontwikkelen van toepassingen van die nieuwe kennis. We zijn dus niet alleen onderzoeksgedreven maar ook ontwerpgericht. Binnen de technologie zijn we niet actief over de gehele linie, maar onderscheiden we ons van andere universiteiten door ons - rekening houdend met eigen sterktes en maatschappelijke behoeften - te richten op een beperkt aantal zorgvuldig gekozen deelterreinen. Het is niet mogelijk op al deze terreinen een

werkelijk vooraanstaande rol in de wereld te vervullen. Wat die ambitie betreft richten we ons primair - maar niet uitsluitend - op communicatie-technologie, materiaaltechnologie en katalyse. Aansluiting bij de wereldtop is juist op deze gebieden van wezenlijk belang voor Nederland in het algemeen en voor de regio Eindhoven met zijn technologisch hoogwaardige industrieconcentratie in het bijzonder. Economisch gezien is tegenwoordig sprake van een 'survival of the smartest'. De regio wil dan ook volkomen terecht voorop lopen in en dóór technologie. Een hoogwaardige en maatschappelijk geëngageerde technische universiteit is daarvoor net als de high tech campus van Philips en de vestiging van TNO Industrie in Eindhoven een cruciale succesfactor.

De keuze een universiteit te zijn en te blijven onderscheidt ons van hogescholen en vormen van geïntegreerd hoger onderwijs. Omdat we een universiteit zijn, wordt ons onderwijs gekenmerkt door een sterke verwevenheid met research & development. Deze onderzoeksgedrevenheid van ons onderwijs is noodzakelijk om via onze afgestudeerden zo snel mogelijk de nieuwste kennis en de nieuwste toepassingen van die kennis in het bedrijfsleven en andere maatschappelijke sectoren in te kunnen brengen. Snelheid bepaalt hier in belangrijke

mate het economisch succes van onze regio en van ons land op de wereldmarkt. Naast wetenschappelijk engagement is maatschappelijk engagement dus een belangrijke drijfveer achter onze ambities.

Maar er is nog een ander aspect waarop we ons als universiteit onderscheiden en dat is de mate waarin we erin slagen ons onderwijs en onderzoek in te bedden in een in brede zin intellectueel prikkelende atmosfeer. Wij staan een goede algemene ontwikkeling van onze studenten voor. We duiden die soms plechtstatig aan met de term 'academische vorming'. Desalniettemin bedoelen we er in de kern niet meer en ook niet minder mee dan dat we hen willen stimuleren volwaardige mensen te worden. Dat zijn mensen die hun vermogens breed en veelzijdig hebben ontwikkeld en zich niet beperken tot een diepgaande specialisatie in één smal domein; mensen die bruggen weten te slaan tussen verschillende beschouwingswijzen, waaronder morele en esthetische; mensen ook die kritisch en onbevooroordeeld nadenken en zich sociaal opstellen.

Onze studenten kunnen zich slechts in deze brede zin ontplooiën als wij hen daartoe prikkelen. Dat stelt bijzondere eisen aan de universiteit en haar medewerkers, maar ook aan de positie van de universiteit in haar maat-

schappelijke omgeving. We zullen onze studenten zowel als organisatie als individueel het goede voorbeeld moeten geven. Ook wat dat betreft zijn we een geëngageerde universiteit.

Deze positie noopt ons een continue kritische dialoog te voeren met onze maatschappelijke omgeving. En dan bedoel ik niet alleen een dialoog met geestverwanten of partijen die direct belang hebben bij ons werk, maar juist ook een dialoog met maatschappelijke groeperingen en met individuen die wetenschap en technologie in een veelzijdig kritisch perspectief kunnen plaatsen. Daarbij valt bij wijze van voorbeeld te denken aan consumentenorganisaties, politieke partijen, milieu-organisaties, kerken, vakbonden en ondernemersverenigingen maar ook aan dichters, beeldend kunstenaars, filosofen en ethici. Wetenschap en technologie hebben ingrijpende gevolgen voor de wereld waarin wij leven. En toch zijn wetenschap en technologie niet of in ieder geval niet voldoende geïntegreerd in onze cultuur. De maatschappij stelt zich soms cynisch op tegenover de wetenschap en op hun beurt hebben wetenschappers wel eens de neiging om de noodzakelijke wetenschappelijke vrijheid te absoluut te interpreteren en een verkeerd soort van maatschappelijk isolement te idealiseren.

Zo hield nog niet zo lang geleden een spreker in deze zaal een betoog dat er vrij vertaald op neer komt dat wetenschappelijke vooruitgang slechts tot stand komt als wetenschappers aan de aandacht van de samenleving ontsnappen, als ze vrij en ongehinderd door menselijke en maatschappelijke noden en wensen hun eigen wetenschappelijke intuïtie kunnen volgen. Vooral ondernemers werden door de spreker in de beklagdenbank geplaatst. Hun gerichtheid op winst en shareholders value zou de echte wetenschappelijk vooruitgang in de wielen rijden. Ik snap het ietwat romantisch aandoende betoog, maar het is niet realistisch en ook niet verantwoord. De wetenschappelijke wereld zelf is per definitie vaak conservatief, gericht als zij is op het kritisch bejegenen van nieuwe denkbeelden. Publicatie is het middel om nieuwe denkbeelden bloot te stellen aan toetsing door vakgenoten. Alleen dat wat in dit proces standhoudt, is de moeite waard om op voort te borduren. Ondernemers zien op hun beurt weer vaak echte kansen op succes door waarlijk vernieuwend onderzoek te faciliteren en te versnellen en dit door middel van patenten aan zich te binden. Deze paradox laat zien dat de werkelijkheid genuanceerder is dan de spreker deed voorkomen. Wij dienen het daarom als onze taak te zien voortdurend een verantwoord evenwicht te zoeken tussen wetenschappelijk en maatschappelijk engagement.

Wetenschap en technologie zijn per definitie niet waardenvrij en roepen als vanzelf doorlopend ethische en morele vragen op. Daarom behoren ze steevast object te zijn van maatschappelijk debat en zelf ook actief aan dat debat deel te nemen. We dienen als universiteit de dialoog met de samenleving te zoeken en bij te dragen aan het in verbinding brengen van alle mogelijke beschouwings- en zienswijzen. Denkt u niet dat dat een eenvoudige opgave is. Economische en andere beperkingen maken het niet gemakkelijk ons onderwijs en onderzoek in een breder perspectief te plaatsen. We zullen slim moeten opereren en ons moeten bedienen van kleinschalige, maar opvallende of zelfs spraakmakende initiatieven. Persoonlijk ben ik ervan overtuigd dat kunstenaars hier een belangrijke rol kunnen vervullen. Kunstenaars zijn immers bij uitstek in staat ons door hun eigen emotionele perceptie van de werkelijkheid te confronteren met ons zelf in relatie daarmee. Wetenschap en technologie beïnvloeden de werkelijkheid sterk en werken dus ook door in de kunst. Als het gaat om het experimenteren met nieuwe technieken behoren kunstenaars veelal tot de voorhoede. Kunst is in zichzelf een reactie en roept tegelijk ook weer reacties op; ze draagt dus bij aan het ontstaan van de dialoog die nodig is om tot een verbinding van

beschouwingwijzen te kunnen komen. Daarom past ons als universiteit een breed cultureel engagement.

Tegen deze achtergrond hebben we het afgelopen jaar vanuit de universiteit het voortouw genomen om culturele instellingen en initiatieven in de regio Eindhoven bij elkaar te brengen en samen af te tasten of en hoe krachtenbundeling kan leiden tot een meer uitdagend en spraakmakend cultureel klimaat in de regio. Inmiddels hebben als resultaat van de ontmoetingen al enkele concrete evenementen op de universiteitscampus plaats gehad. Verdere initiatieven volgen dit nieuwe jaar. Ook zijn we vanuit de universiteit bezig een eigen cultuurbeleid te definiëren. In dat beleid zal het begrip 'confrontatie' als prikkelend middel om tot een kritische dialoog te geraken een belangrijk motief gaan vormen.

Voortgang is er het afgelopen jaar ook geboekt als het gaat om het stimuleren van debat.

De door de universiteit ingestelde bestuurscommissie Techniek en ethiek legde interessante voorstellen op tafel over de inbedding van ethische vragen in het onderwijs en hield in december een boeiend symposium over het thema 'Onderzoek als koopwaar'. Recent hebben we een hoogleraar Ethiek benoemd die de confrontatie van medewerkers en studenten

met ethische vraagstukken kan stimuleren. Verder zal het u niet zijn ontgaan dat we in december zijn gestart met een reeks debatafkomsten op zondagmorgen over maatschappelijke vraagstukken in de context van mogelijke technische oplossingsstrategieën. Het is allemaal nog niet voldoende, maar het begin is er en met uw hulp en inzet zullen we samen verdere stappen in de goede richting kunnen zetten. Die stappen zijn noodzakelijk om ons culturele engagement als universiteit waar te kunnen maken.

Naast een ideële kant heeft het bevorderen van de dialoog tussen wetenschap en samenleving ook een wat meer opportunistische. Door ons in te zetten voor het herstel van de culturele verankering van wetenschap en technologie in de samenleving kunnen we er ook toe bijdragen, dat de basis onder het maatschappelijk cynisme jegens de wetenschap en technologie wordt weggeslagen. Dat cynisme is er mede de oorzaak van dat wij in ons land wel de mond vol hebben over het cruciale economische belang van kennis en zinspelen op de survival of the smartest, maar tegelijkertijd in vergelijking met andere landen onvoldoende geld steken in de bron van die kennis, de wetenschap en technologie. Ik ben ervan overtuigd dat wetenschap en technologie hoger op de politieke agenda komen te staan

naarmate we er vanuit de universiteiten en onderzoeksinstellingen beter in slagen de door mij bepleite kritische dialoog met de maatschappij vorm te geven. Als maatschappelijk breder wordt beseft dat kennis onmisbaar is voor duurzame economische groei en verdere verbetering van de kwaliteit van leven, dan wordt de kans groter dat de overheid een volgende keer bij het verdelen van financiële meevallers ook extra investeert in de universiteiten die deze kennis voortbrengen en verspreiden. Dat engagement met wetenschap en technologie mogen wij op onze beurt dan van de politiek vragen.

Staat u mij toe tot slot nog kort enkele resultaten van de inspanningen van onze universiteit in het voorbije jaar te memoreren en u enkele punten te schetsen uit de bestuurlijke agenda van de TUE voor het jaar 2000.

Ik begin met de terugblik. Op onderwijsgebied bereikten we in 1999 een mijlpaal: de 20.000ste ingenieur studeerde af aan onze universiteit. Aan de instroomkant groeide het aantal eerstejaars studenten voor het tweede achtereenvolgende jaar sterker dan bij de andere universiteiten. Een eigen satisfactiepeiling toonde aan dat onze studenten over het geheel genomen tevreden zijn over het onderwijs en de studentenvoorzieningen.

In de ranking van universiteiten in de Keuzegids Hoger Onderwijs prijkten we in 1999 op de vijfde plaats, terwijl we in 1998 nog op de negende plaats stonden. Het weekblad Elsevier noemde ons in 1999 op basis van een enquête onder hoogleraren de beste technische universiteit van Nederland. Dit alles was geen reden voor genoegzaam achterover te leunen. Er werd in 1999 hard gewerkt aan de verdere implementatie van ons eigen onderwijs-model, OGO oftewel ontwerpgericht onderwijs, en aan de verdere integratie van informatie- en communicatiemiddelen in het onderwijs. Daarnaast troffen we de eerste voorbereidingen voor de ontwikkeling van een nieuwe ingenieursopleiding Industrieel ontwerpen.

Het TUE-profiel werd in 1999 aanmerkelijk aangescherpt door ervoor te kiezen met name op de terreinen communicatietechnologie, materiaaltechnologie en katalyse een voor-aanstaande rol in de wereld te spelen. Bovendien voerden we een diepgaande verkenning uit naar de wijze waarop de bio-component in ons onderwijs en onderzoek gericht versterkt kan worden. Biotechnologie wordt zoals u weet dé wetenschapstak van de toekomst. Wij ambiëren een belangrijke rol voor de TUE op een aantal deel terreinen van de biotechnologie.

Wat onze bedrijfsvoering betreft kan terugblikkend op 1999 melding worden gemaakt van een eerste peiling naar de arbeidssatisfactie van de medewerkers. De resultaten hebben inmiddels geleid tot een reeks initiatieven om waar nodig verbeteringen te realiseren. In dat kader is van belang dat we er in 1999 in slaagden met meer dan 60 % van de medewerkers een functioneringsgesprek te voeren. Veel energie werd in het afgelopen jaar gestoken in de invoering van een nieuwe huisstijl, die de herkenbaarheid van de TUE moet bevorderen. We zetten verder belangrijke stappen om in de bedrijfsvoering beter gebruik te maken van moderne informatie- en communicatiemiddelen. Op basis van een beleidsnotitie terzake werd begonnen met de inventarisatie van lopende en voorziene ICT-projecten. Belangrijke vorderingen boekten we bij het verwezenlijken van het masterplan voor de verbetering van onze huisvesting. Tot zover 1999. In het jaarverslag zal uitvoeriger teruggeblikt worden op de behaalde resultaten.

Ik richt de blik nu op wat in dit nieuwe jaar komen gaat. De Bestuurlijke Agenda voor het jaar 2000 omvat weer de nodige uitdaginge afspraken. We blijven investeren in de versterking van ons onderwijs. Een nieuw element is de herinvoering van de driejarige kandidaats- en tweejarige ingenieursfase in de ingenieurs-

opleidingen, waarmee we dit jaar een begin zullen maken. Verder zullen we de voorgenomen nieuwe ingenieursopleiding Industrieel ontwerpen dit jaar tot ontwikkeling brengen en op de onderwijsmarkt introduceren.

Internationalisering blijft een belangrijke doelstelling. We zullen concrete samenwerkingsinitiatieven starten met technologiecentra in met name het oostelijk deel van de wereld. We zullen ons bovendien nadrukkelijk gaan roeren op de Vlaamse onderwijs- en onderzoeksmarkt en scherpere eisen gaan stellen aan de internationale ervaring van onze studenten. Verder zullen we gefaseerd een begin maken met het invoeren van Engels als voertaal in de afstudeerfase van onze ingenieursopleidingen. Naast dit alles intensiveren we de bestuurlijke aandacht voor de beoordeling van de kwaliteit van ons onderwijs en geven we een nieuwe impuls aan de integratie van informatie- en communicatietechnologie in het onderwijs door de notebook-computers van onze studenten gefaseerd uit te rusten met mobiele communicatiemogelijkheden.

Bij mijn terugblik op 1999 meldde ik al dat we de biocomponent in ons onderwijs en onderzoek willen versterken. Onder meer door de benoeming van een aantal nieuwe hoogleraren zullen we in 2000 met de verwezenlijking van dit voornemen beginnen.

Op onderzoeksgebied zullen we dit nieuwe jaar initiatieven nemen om onze positie en prestaties kritisch te toetsen aan die van concurrerende instellingen in binnen- en buitenland. Wat dat aangaat willen we dus niet langer louter afhankelijk zijn van visitaties onder VSNU-vlag.

Op het terrein van de bedrijfsvoering ronden we dit jaar een kritische analyse van de interne dienstverlening af en starten we op basis van de resultaten met een proces van afslanking en versterking van die interne dienstverlening. Eén van de doelstellingen is middelen vrij te maken voor nieuwe initiatieven, met name op het terrein van onderwijs en onderzoek. We starten verder met een reeks projecten om het gebruik van moderne informatie- en communicatiemiddelen in de bedrijfsvoering te optimaliseren. In dat kader maken we ook een begin met de herontwikkeling van onze site op het World Wide Web. Op personeelsvlak is van belang dat we dit jaar een nieuw instrumentarium zullen invoeren om wetenschappelijk medewerkers te kunnen beoordelen op hun betekenis voor het onderwijs. Dat initiatief heeft een duidelijke koppeling met het voornemen dit jaar een transparant loopbaanbeleid tot ontwikkeling te brengen en in uitvoering te nemen. Tot slot wil ik nog melden dat we onze positie op het terrein van

de studentensport dit jaar zullen versterken door de oplevering van een zwembad en de bouw van een nieuwe roeiloods. De volledige Bestuurlijke Agenda voor het jaar 2000 wordt binnenkort gepubliceerd en aan alle medewerkers toegestuurd. Het is aan u er kennis van te nemen.

Dames en heren, we staan aan het begin van een nieuw jaar, een nieuwe eeuw, een nieuw millennium. In een goede onderlinge balans werken we in 2000 zowel aan belangrijke nieuwe initiatieven als aan consolidatie van eerder ingezette vernieuwingen. Omdat we een breed geëngageerde universiteit zijn, mogen onze ambities voor het nieuwe jaar er zijn. Het komt er nu op aan ze samen waar te maken.

In deze context wenst het College van Bestuur u en allen die u dierbaar zijn een gezond, een voorspoedig en vooral ook een geëngageerd 2000 toe.

Henk de Wilt

Bestuurlijke agenda 2000

Onderwijs en Onderzoek

Invoering 3 + 2 model

De TUE is voornemens in 2000 over te gaan op het 3 (jaar) + 2 (jaar) model. Hierbij wordt voorzien:

- herinvoering kandidaatsexamen bij alle faculteiten.
- formuleren van overstap-opties v.v. in de na-kandidaatsfase, intern binnen de TUE en extern met andere universiteiten.
- het invoeren van het Engels als voertaal in de na-kandidaatsfase in ten minste één afstudeervariant.
- overleg met KU Leuven over bi-diplomerings voor de opleidingen Elektrotechniek en Scheikundige Technologie.
- overeenkomst met Universiteit Maastricht over gamma/bèta bi-diplomerings voor top-studenten.

Internationalisering

Ten behoeve van de internationalisering van het onderwijs worden de volgende meetbare indicatoren ingevoerd:

- aantal in het buitenland te behalen studiepunten
- percentage uitgaande studenten
- instroom buitenlandse studenten
- docentenuitwisseling

De TUE wil nadrukkelijker samenwerken met de National University Singapore:

- deelname aan ASEM (Asia Europe Meeting) netwerk
- vormgeven aan samenwerking door de faculteiten Technologie Management, Werktuigbouwkunde en Scheikundige Technologie

Bio-component

De biocomponent in het onderwijs wordt versterkt door:

- invulling drie hoogleraarposities binnen faculteiten Wiskunde en Informatica, Scheikundige Technologie en Biomedische Technologie
- investeringsplan infrastructuur
- keuze universitaire partner(s) ten behoeve van het leveren van basiskennis

Opleiding Industrieel Ontwerpen

In 2000 wordt een implementatieplan ontwikkeld voor de ingenieursopleiding Industrieel Ontwerpen. Het plan omvat: een marktanalyse, opzet curriculum, een onderzoeksplan, een financieel en personeel plan.

Versnelde expansie Biomedische Technologie

De opleiding Biomedische Technologie wordt uitgebreid met nieuwe expertisegebieden en (deeltijd) leerstoelen.

Onderwijskwaliteit

Voor het volgen van de onderwijskwaliteit worden centrale evaluatiemethodieken ingevoerd.

Notebooks

In 2000 gaan twee pilots draaien voor mobiele communicatie en één voor de koppeling van studentenhuizen aan het TUE-computernetwerk.

Externe benchmarking

Externe benchmarking, waaronder bibliometrie, krijgt in 2000 een belangrijke impuls.

Bestuur en Beheer

Onderwijs performance-indicatoren

Na een toets bij enkele faculteiten zullen onderwijs performance-indicatoren worden geformuleerd.

Added Value Analysis

Naar aanleiding van de in 1999 gestarte added value analysis (AVA) op het gebied van de interne dienstverlening worden in april 2000 conclusies getrokken en vervolgens wordt de implementatie van de daaruit voortvloeiende plannen gestart.

ICT-nota projectselectie

Voorvloeiend uit de ICT-gedachten voor de lange termijn, geformuleerd in de ICT-nota, zal in 2000 een aantal projecten prioriteit krijgen en zal gestart worden met uitvoering

van een deel van deze projecten.

Satisfactiepeiling personeel

Naar aanleiding van de in 1999 gehouden satisfactiepeiling onder het personeel vindt in 2000 de implementatie van een aantal acties plaats:

- formulering loopbaanbeleid specifiek voor jongeren (o.a. instroom) en ouderen
- met meer dan 70% van de medewerkers zal een functioneringsgesprek gevoerd worden, waarin onderlinge afspraken worden gemaakt
- er komt een centraal programma voor de introductie van nieuwe medewerkers

Sportvoorzieningen

De realisatie van het zwembad op de campus en de nieuwe roeiloods aan het Eindhovens kanaal zijn concrete activiteiten op het gebied van de expansie van de (studenten)sportvoorzieningen.

Cultuurnota

Vernieuwende impulsen voor het cultuurbeleid van de universiteit worden vastgelegd in een Cultuurnota, die definitief zal worden vastgesteld in het voorjaar van 2000.

TUE-Holding

In de loop van 2000 zullen twee nieuwe werkmaatschappijen onder de TUE-Holding worden opgericht.

TU/e technische universiteit eindhoven

Postbus 513
5600 MB Eindhoven
Telefoon (040) 247 91 11